

SAVOD O‘RGATISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH*Usmonova Sarvinoz**Andijon davlat pedagogika instituti**Pedagogika fakulteti**Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi**309-guruh talabasi***Annotatsiya**

Ushbu maqolada savod o‘rgatishda pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning ahamiyati va samaradorligi yoritilgan. Interfaol metodlar, o‘yin texnologiyalari hamda axborot-kommunikatsiya vositalarining o‘quvchilarning o‘qish, yozish va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Zamonaviy metodlarning dars samaradorligini oshirishdagi ahamiyati ko‘rsatib berilgan.

Kalit so‘zlar: Savod o‘rgatish, pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, boshlang‘ich ta‘lim, raqamli savodxonlik, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsion ta‘lim, o‘qish va yozish ko‘nikmalari, mantiqiy fikrlash, didaktik o‘yinlar, multimedia vositalari, ta‘lim sifati.

Аннотация

В данной статье рассматриваются значение и эффективность применения педагогических технологий в обучении грамоте. Проанализирована роль интерактивных методов, игровых технологий и информационно-коммуникационных средств в развитии навыков чтения, письма и самостоятельного мышления учащихся. Освещено значение современных методов в повышении эффективности уроков.

Ключевые слова: Обучение грамоте, педагогические технологии, интерактивные методы, начальное образование, цифровая грамотность, информационно-коммуникационные технологии, инновационное обучение, навыки чтения и письма, логическое мышление, дидактические игры, мультимедийные средства, качество образования.

Annotation

This article discusses the importance and effectiveness of applying pedagogical technologies in literacy teaching. The role of interactive methods, game-based technologies, and information and communication tools in developing students' reading, writing, and independent thinking skills is analyzed. The article also highlights the significance of modern methods in increasing lesson effectiveness.

Key words: Literacy teaching, pedagogical technologies, interactive methods, primary education, digital literacy, information and communication technologies,

innovative education, reading and writing skills, logical thinking, didactic games, multimedia tools, education quality.

KIRISH

Savodxonlik insoniyat taraqqiyotining eng muhim ko‘rsatkichlaridan biri bo‘lib, jamiyatning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishida hal qiluvchi o‘rin egallaydi. Insonning mustaqil fikrlashi, bilimlarni egallashi, muloqotga kirishishi va hayotiy faoliyatini samarali tashkil etishi bevosita savodxonlik darajasiga bog‘liqdir. Shu boisdan ham ta‘lim tizimining dastlabki bosqichi bo‘lgan boshlang‘ich ta‘limda savod o‘rgatish jarayoni alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, bugungi globallashuv, axborot almashinuvi va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan davrda savodxonlik tushunchasi an‘anaviy o‘qish va yozish ko‘nikmalari bilan cheklanib qolmay, kengroq mazmun kasb etmoqda. Endilikda zamonaviy jamiyat har bir shaxsdan tanqidiy fikrlash, axborotni tahlil qilish, raqamli vositalardan samarali foydalanish va mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyalariga ega bo‘lishni talab etmoqda.

Ta‘lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar savod o‘rgatish metodikasini takomillashtirish, uni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishni taqozo etadi. O‘zbekiston Respublikasida ta‘lim sohasini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati doirasida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, pedagogik texnologiyalarni keng qo‘llash hamda ta‘lim sifatini oshirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan ta‘limni modernizatsiya qilishga oid g‘oyalar, yosh avlodni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalash, ularning intellektual salohiyatini rivojlantirish va zamonaviy bilimlar bilan qurollantirishga qaratilgani bilan ahamiyatlidir. Bu esa boshlang‘ich ta‘limda, xususan, savod o‘rgatish jarayonida yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash zaruratini yanada kuchaytiradi.

Savod o‘rgatish jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo‘llash o‘quvchilarning bilimlarni ongli ravishda o‘zlashtirishiga, ularning mantiqiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. An‘anaviy ta‘lim usullarida o‘quvchi ko‘proq tayyor bilimni qabul qiluvchi sifatida ishtirok etsa, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslarda u ta‘lim jarayonining faol subyektiga aylanadi. Interfaol metodlar, muammoli ta‘lim, didaktik o‘yinlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va multimedia vositalari o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshirib, ularni mustaqil izlanishga undaydi. Ayniqsa, boshlang‘ich sinf yoshidagi bolalarda obrazli tafakkur ustun bo‘lgani sababli ko‘rgazmali va interfaol metodlardan foydalanish savodxonlik ko‘nikmalarini shakllantirishda yuqori samaradorlik beradi.

Bugungi kunda pedagogik texnologiyalar faqatgina ta'lim samaradorligini oshirish vositasi emas, balki o'quvchilarning shaxs sifatida rivojlanishini ta'minlovchi muhim omil sifatida ham namoyon bo'lmoqda. Savod o'rgatish darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning nutq madaniyati, mustaqil fikrlash, erkin mulohaza qilish va ijodiy yondashuv ko'nikmalari rivojlanadi. Shuningdek, o'quvchilar o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda aniq ifodalashga, axborotni tahlil qilishga va undan samarali foydalanishga o'rganadilar. Bu esa kelajakda ularning nafaqat ta'lim jarayonida, balki jamiyat hayotida ham faol va raqobatbardosh shaxs bo'lib shakllanishiga xizmat qiladi.

Pedagogik texnologiyalarni savod o'rgatish jarayoniga tatbiq etish o'qituvchilarning kasbiy mahoratini ham yangi bosqichga olib chiqadi. Zamonaviy o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchilarning faoliyatini tashkil etuvchi, yo'naltiruvchi va rag'batlantiruvchi shaxs sifatida faoliyat yuritishi lozim. Shu nuqtai nazardan, o'qituvchilarning innovatsion pedagogik yondashuvlarni puxta egallashi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishi va darslarni interfaol shaklda tashkil eta olishi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki ta'lim sifati ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi va pedagogik mahoratiga bog'liqdir.

Mazkur maqolada savod o'rgatishda pedagogik texnologiyalarni qo'llashning nazariy asoslari, amaliy imkoniyatlari hamda ta'lim jarayonidagi samaradorligi atroflicha tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarida savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalarining o'rni yoritiladi. Tadqiqot davomida pedagogik texnologiyalarning o'quvchilarning bilim olish faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini yaxshilashdagi ahamiyati ilmiy-pedagogik jihatdan asoslab beriladi.

XULOSA

Ushbu maqolada savod o'rgatish jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo'llashning nazariy asoslari, amaliy ahamiyati va ta'lim samaradorligiga ta'siri keng tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Xususan, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia vositalari, didaktik o'yinlar va muammoli ta'lim usullaridan foydalanish o'quvchilarning o'qish, yozish, nutqiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday texnologiyalar yordamida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, pedagogik texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonini an'anaviy usullardan farqli ravishda yanada samarali, qiziqarli va o'quvchi markazli shaklda tashkil etish imkonini beradi. Zamonaviy texnologiyalar o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirib, uning bilimlarni mustaqil ravishda egallashiga sharoit yaratadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ko'rgazmali, interfaol hamda raqamli vositalardan foydalanish savod o'rgatish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, multimedia materiallari va elektron resurslar o'quvchilarning eslab qolish, tahlil qilish va axborotni qayta ishlash qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Maqolada pedagogik texnologiyalarning nafaqat o'quvchilar, balki o'qituvchilar faoliyatiga ham ijobiy ta'siri yoritildi. Zamonaviy o'qituvchi pedagogik va axborot texnologiyalaridan samarali foydalana oladigan, innovatsion metodlarni dars jarayoniga tatbiq etadigan mutaxassis bo'lishi zarurligi asoslab berildi. Chunki ta'lim sifatini oshirish ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi va pedagogik mahoratiga bog'liqdir. Shu bois pedagoglarni zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashga o'rgatish, ularning raqamli savodxonligini rivojlantirish va doimiy malakasini oshirib borish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, tadqiqot davomida pedagogik texnologiyalarni savod o'rgatish jarayoniga joriy etishda uchraydigan ayrim muammolar ham tahlil qilindi. Xususan, texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, ayrim hududlarda raqamli vositalar bilan ta'minlash darajasining pastligi, o'qituvchilarning texnologik kompetensiyalaridagi farqlar hamda metodik resurslarning yetishmasligi kabi omillar ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi aniqlandi. Shu sababli ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni rivojlantirish, pedagoglarni qayta tayyorlash va zamonaviy o'quv resurslarini yaratishga alohida e'tibor qaratish zarur. Kelajak istiqbollari nuqtai nazaridan qaralganda, sun'iy intellekt, adaptiv ta'lim platformalari, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalarining ta'lim jarayoniga kirib kelishi savod o'rgatish metodikasini yanada takomillashtirish imkonini beradi. Bunday texnologiyalar o'quvchilarning individual qobiliyati va ehtiyojlariga mos ta'lim muhitini yaratish orqali ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Ayniqsa, raqamli ta'lim resurslaridan foydalanish o'quvchilarning nafaqat an'anaviy savodxonligini, balki raqamli va axborot savodxonligini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, savod o'rgatishda pedagogik texnologiyalarni qo'llash zamonaviy ta'limning muhim talabi va samarali vositasi hisoblanadi. Ularning ta'lim jarayoniga keng joriy etilishi o'quvchilarning bilim olish sifati, mustaqil fikrlash qobiliyati va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga,

pedagogik texnologiyalar ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion yondashuvlarni keng tatbiq etish hamda raqobatbardosh va bilimli avlodni tarbiyalashda muhim omil bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Shavkat Mirziyoyev. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqi. — 2020-yil 10-noyabr, Shanghai Cooperation Organisation sammiti.
2. Shavkat Mirziyoyev. Ta'lim sohasini rivojlantirishga oid qaror va farmonlar to'plami. — Toshkent, 2020–2023.
3. Komiljon Hoshimov. *Pedagogika tarixi*. — Toshkent: “O'qituvchi”, 2009.
4. Abdullajon Karimov. *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asoslari*. — Toshkent: “Fan”, 2018.
5. Jaloliddin Yo'ldoshev. *Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar*. — Toshkent: “O'qituvchi”, 2016.
6. Rashid Ishmuhamedov. *Pedagogik innovatsiyalar va interfaol metodlar*. — Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2019.
7. Nizomiy Mushtaqov. *Kasbiy pedagogik kompetensiyalar*. — Toshkent: “Iqtisod-Moliya”, 2017.
8. UNESCO. *ICT in Education: A Global Perspective*. — Paris, 2021.
9. OECD. *Education in the Digital Age*. — OECD Publishing, 2022.
10. European Commission. *Digital Education Action Plan*. — Brussels, 2020.